

แรงงานนอกระบบ ชะตากรรมนอกสายตา

แรงงานนอกระบบเป็นแรงงานกลุ่มใหญ่ ที่มีถึง 2 ใน 3 ของกำลังแรงงานไทย และ ร้อยละ 70 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศก็มาจากแรงงานกลุ่มนี้

ดังนั้น คงไม่ผิดนักหากจะกล่าวว่า แรงงานนอกระบบคือผู้กุมทิศทางการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ

แต่ไหนเลย กลุ่มคนเหล่านี้จึงกลายเป็นเพียง **ม้านอกสายตา** ที่ไม่ได้รับการใส่ใจดูแลจากภาครัฐเท่าที่ควร

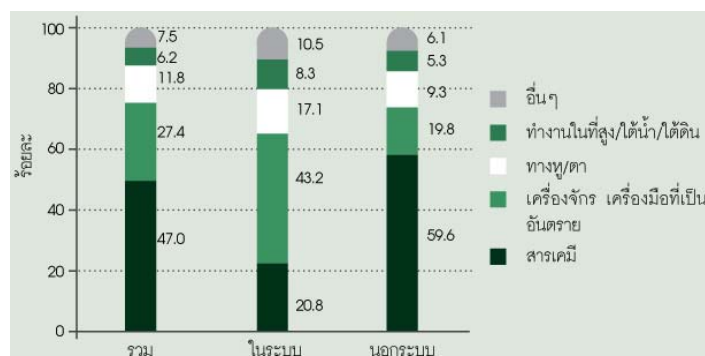
ชะตากรรม...ม้านอกสายตา

ถ้าจะเป็นเพราะแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ทำงานในภาคการเกษตรและประมง งานบริการ หัตถกรรม และอาชีพที่ต้องใช้แรงงาน ซึ่งไม่มีกฎหมายรองรับ ไม่มีการรวมตัวกัน และไม่สามารถต่อรองใดๆ ได้ พวกเขาจึงถูกละเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านสวัสดิภาพในการทำงาน

- **ความปลอดภัยในการทำงาน**

ข้อมูลสุขภาพของแรงงานนอกระบบ ที่ สำนักงานสถิติแห่งชาติ สํารวจไว้เมื่อปี 2551 พบว่า แรงงานส่วนใหญ่ประสบอันตรายจากการทำงานเนื่องจากความปลอดภัยของสารเคมีถึง ร้อยละ 59.6 รองลงมาคือปัญหาเกี่ยวกับเครื่องจักรและเครื่องมือที่เป็นอันตราย ร้อยละ 19.8

ภาพแสดงข้อมูลผู้มีงานทำที่อยู่ในแรงงานในระบบและนอกระบบ จำแนกตามปัญหาความปลอดภัยในการทำงาน

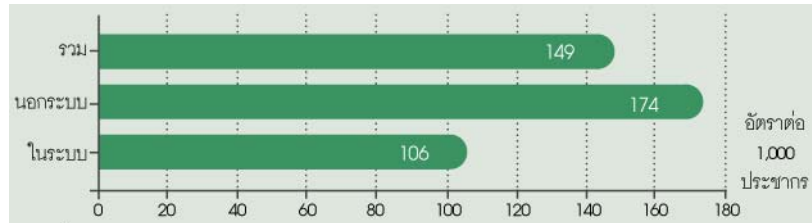

ที่มา : การสำรวจแรงงานนอกระบบ 2551. สำนักงานสถิติแห่งชาติ

เมื่อเปรียบเทียบกับแรงงานในระบบแล้ว จะพบว่าแรงงานนอกระบบมีอัตราการได้รับบาดเจ็บ 174 ต่อ 1,000 ประชากร ขณะที่แรงงานในระบบได้รับบาดเจ็บจากการทำงานอยู่ที่ 106 ต่อ 1,000 ประชากร คิดเป็นอัตราที่สูงกว่าถึง 1.64 เท่า

ตัวเลขนี้สะท้อนให้เห็นภาวะที่เปราะบาง และปัจจัยเสี่ยงในการทำงานของแรงงานนอกระบบเป็นอย่างมาก

ภาพแสดงอัตราการได้รับบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุจากการทำงานต่อแรงงาน 1,000 คน

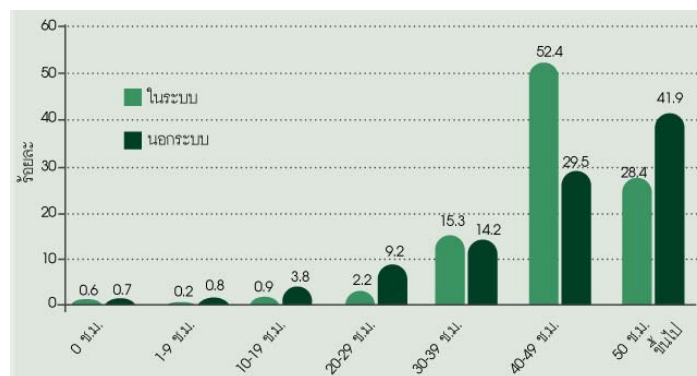

ที่มา : การสำรวจแรงงานนอกระบบ 2551. สำนักงานสถิติแห่งชาติ

- งานหนักเกินพิกัดสุขภาพ

ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อพิจารณาชั่วโมงการทำงาน พบว่า 2 ใน 5 ของแรงงานนอกระบบต้องทำงาน 50 ชั่วโมงขึ้นไปใน 1 สัปดาห์ ซึ่งแน่นอนว่า ย่อมส่งผลต่อสุขภาพ

ภาพแสดงชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์ของแรงงานอายุ 15 ปีขึ้นไป

ที่มา : การสำรวจแรงงานนอกระบบ 2551. สำนักงานสถิติแห่งชาติ

- หลักประกันสุขภาพสำหรับบางคน

งานวิจัยจาก มหาวิทยาลัยหัวเฉียว ระบุว่า แม้แรงงานนอกระบบจะมีรายได้ค่อนข้างสูง แต่รัฐก็ไม่ได้มีสวัสดิการอื่นๆ ให้ ยกเว้นบางคนที่มีหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า แต่นั่นก็ไม่ได้ให้หลักประกันว่า คนที่มีหลักประกันสุขภาพสามารถใช้สิทธินั้นได้ เนื่องจากผู้ป่วยบางคนเป็นผู้ย้ายถิ่น

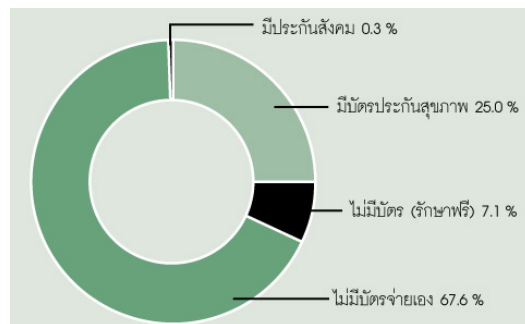
หลักประกันสุขภาพยังไม่ “ถ้วนหน้า”

เมื่อหันมาดูเรื่องของ สวัสดิภาพแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย พบว่า มีแรงงานต่างด้าวที่ได้รับการผ่อนผันให้จดทะเบียนขอใบอนุญาตทำงาน ตั้งแต่ปี 2539 (ราว 1,310,690 คน) ทุกคนที่ขึ้นทะเบียนจะต้องซื้อบัตรประกันสุขภาพ 1,300 บาท/ปี และตั้งแต่ปี 2549 รัฐอนุญาตให้มีการนำเข้าแรงงานระดับล่างจากลาวและกัมพูชา ซึ่งเป็นแรงงานถูกกฎหมายรวม 26,562 คน ที่ได้รับสวัสดิการในการรักษาพยาบาลภายใต้ พ.ร.บ.ประกันสังคม โดยงานที่อนุญาตให้ทำคือ งานระดับล่าง หรืองานกรรมกร

อย่างไรก็ตาม แรงงานข้ามชาติที่ได้รับบริการจากสถานบริการของรัฐทั่วประเทศ มีทั้งผู้ที่มีบัตรประกันสุขภาพ ผู้ที่ไม่มีบัตร (แรงงานได้คืน) และผู้ใช้สิทธิประกันสังคม รวมถึงชาวพม่า ลาว และกัมพูชาที่เดินทางมารักษาพยาบาลในโรงพยาบาลชายแดน

ข้อมูลสถิติ ปี 2551 ระบุว่า สถานพยาบาลได้ช่วยเหลือแรงงานที่ไม่มีบัตรและไม่สามารถจ่ายค่ารักษาพยาบาลรวมเป็นเงิน 5.6 ล้านบาท แต่ก็มีผู้ที่ไม่มีบัตรแต่จ่ายเงินเองรวม 53 ล้านบาท ขณะที่ผู้มีบัตรเข้ารักษาตัวใช้เงินไปรวมประมาณ 19.7 ล้านบาท จากจำนวนเงินประกันสุขภาพที่กระทรวงสาธารณสุขจัดเก็บได้ในปี 2551 ประมาณ 300 ล้านบาทเศษ

ภาพแสดงข้อมูลการรักษาพยาบาลของแรงงานข้ามชาติ

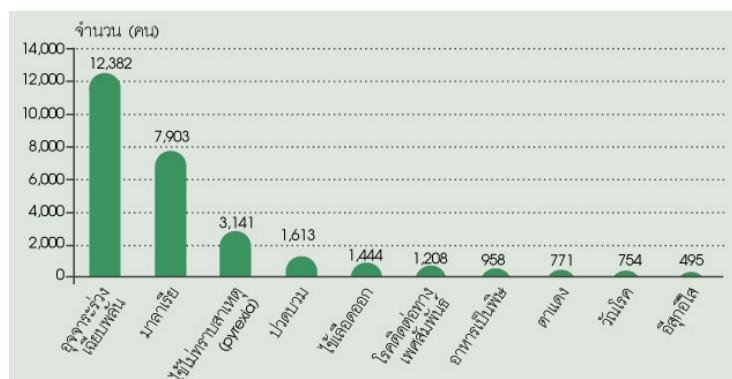

หมายเหตุ : ข้อมูลตั้งแต่เดือนตุลาคม 2551 – กันยายน 2552

ที่มา : จำนวนจากฐานข้อมูลสถานการณ์ด้านสาธารณสุขในแรงงานต่างชาติด้านการบริหารการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

อย่างไรก็ตาม แม้รัฐจะมีการจัดสวัสดิการให้แรงงานต่างด้าวก็จริงอยู่ แต่คำถามคือ สวัสดิการเหล่านั้นเพียงพอเหมาะสมหรือไม่ เพราะข้อเท็จจริงที่ปรากฏในรายงานสาธารณสุขแรงงานต่างด้าว ปี 2551 พบว่า มีแรงงานต่างด้าวป่วยเป็นโรคอุจจาระร่วงร้ายแรงมากที่สุด (12,382 คน) ถัดมาคือ มาลาเรีย (7,903 คน) ใช้ไม่ทราบสาเหตุ (3,141คน) ปอดบวม (1,613 คน) และไข้เลือดออก (1,444 คน) เป็นต้น

ภาพแสดง 10 อันดับโรคที่แรงงานข้ามชาติป่วยมากที่สุด

ที่มา : ปรับจากตาราง 6 ในสำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. 2551. สรุปรายงานการเฝ้าระวังโรค ปี 2551.

ข้อเท็จจริงเหล่านี้สะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ของแรงงานต่างด้าวว่า พวกเขามีรูปแบบการกินการ
อยู่ที่ไม่ถูกสุขอนามัยนัก รวมทั้งมีเงื่อนไขการทำงานที่ไม่ปลอดภัยเท่าที่ควร

ไม่ว่าจะเป็นแรงงานนอกระบบ หรือแรงงานต่างด้าว ทุกคนต่างก็ต้องการสวัสดิภาพในการทำงาน รวมไปถึง
ไปถึงสวัสดิการจากรัฐอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมด้วยกันทั้งนั้น

ณ วันนี้ สุขภาพและคุณภาพชีวิตของ “แนวร่วม” ในการสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจกลุ่มนี้คือเรื่อง
สำคัญที่สัมพันธ์กับความเป็นไปของสังคมไทยอย่างแยกไม่ออกอีกต่อไปแล้ว...

ที่มา : บทความแรงงานนอกระบบ โดยคณะทำงานสุขภาพคนไทย และบทความสถานการณ์สุขภาพแรงงาน
จากประเทศพม่า กัมพูชา และลาว โดย รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล และ กุลภา วจนสาระ. หนังสือ
สุขภาพคนไทย 2553

ข้อมูลเพิ่มเติมติดต่อ อภิญา 08-1916-9203